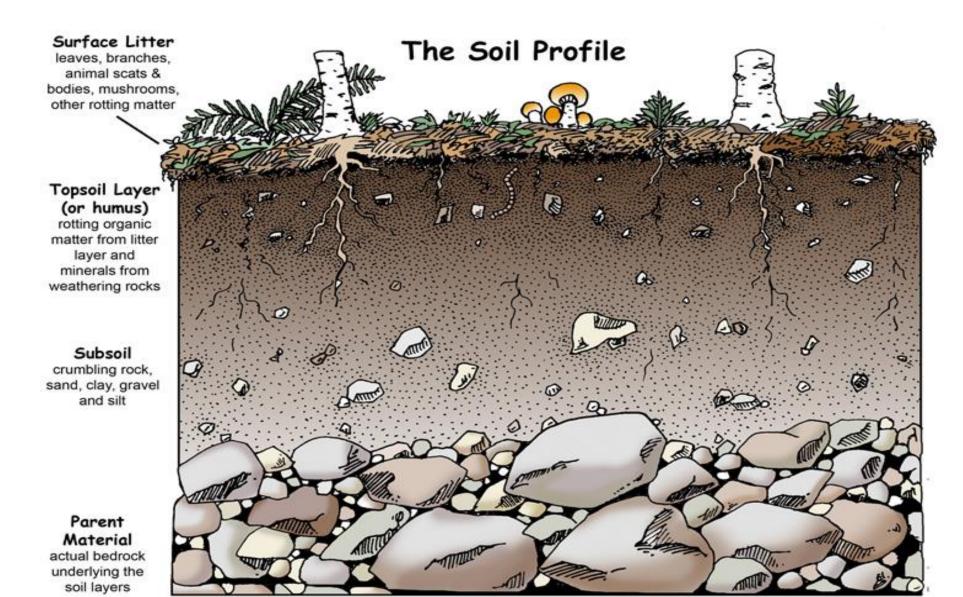
LECTURE IN SOIL SCIENCE

"SOIL FORMING FACTORS"

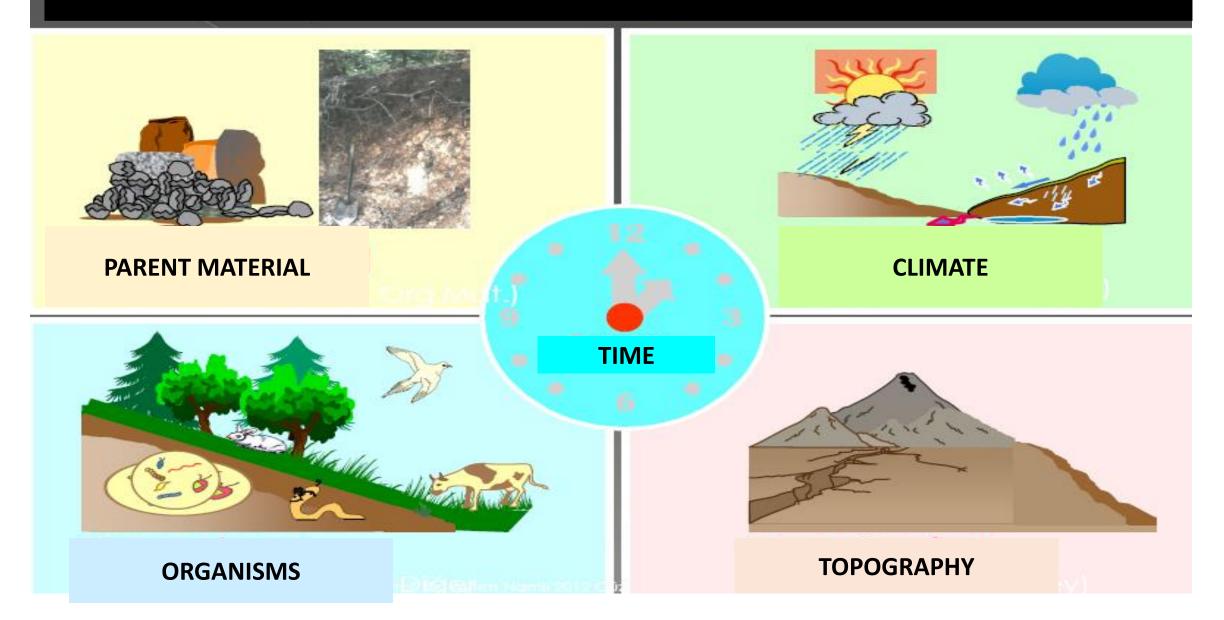
Prof. Dr. Oğuz Can TURGAY Soil Science Department Faculty of Agriculture, Ankara University

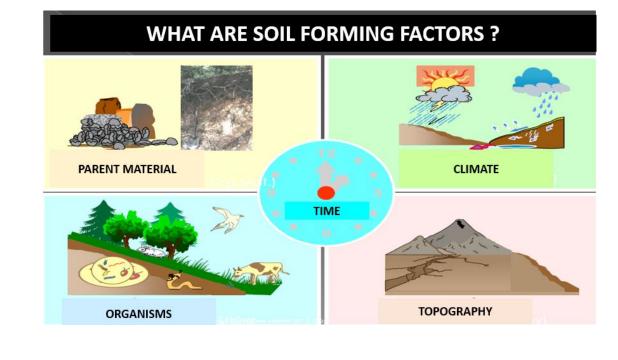
©Sheri Amsel

www.exploringnature.org

WHAT ARE SOIL FORMING FACTORS?

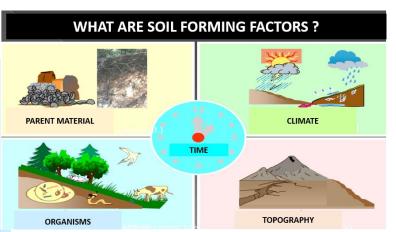
- Climate and Organisms (active factors)
- Parent material, time and topography (passive factors)

- > Parent material is affected by active factors
- > Time shows the degree of the effects of other factors
- > Topography is a modifying factor leading the effects of active factors

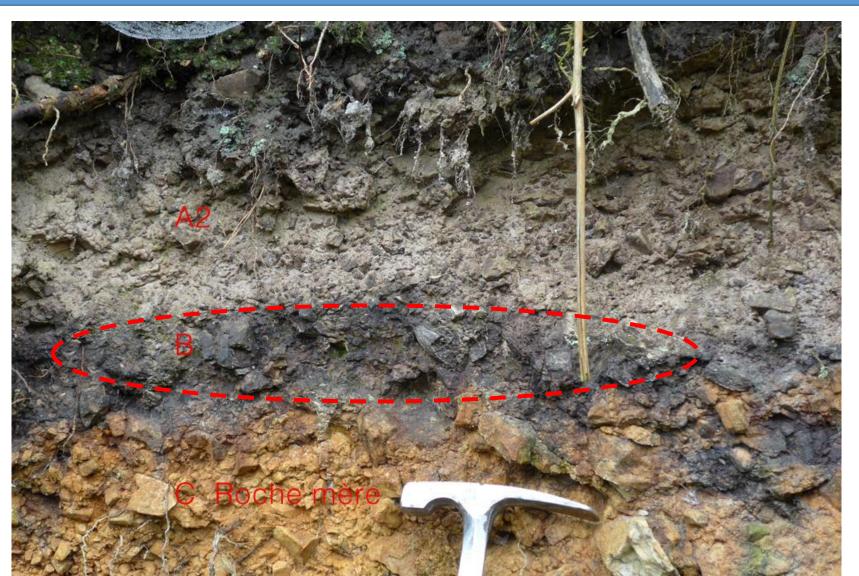
Climate as an active soil forming factor...

- ☐ Heat causes to physical and chemical disintegration of rocks
- □ Rainfall (water) causes to physical wheathering of bedrock and leaching dissoluble material from upper to lower soil layers
 - ☐ Hotter (temperal) = rapid soil formation
 - ☐ Colder = slow soil formation
 - ☐ More precipitation (rainfall) = more leaching

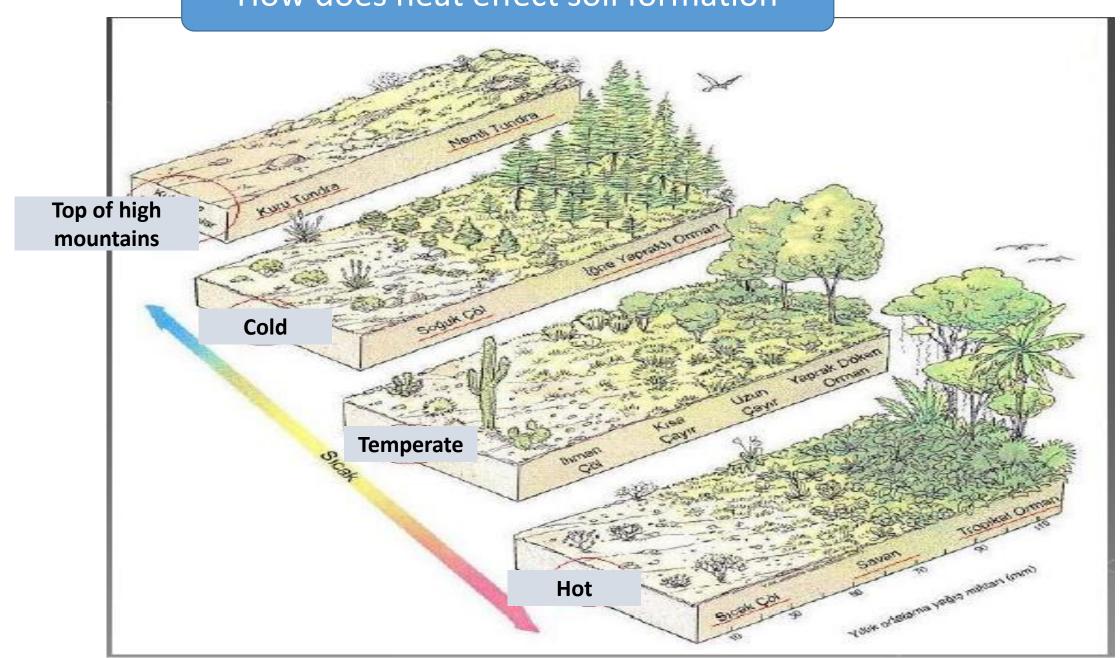

LEACHING, (a common soil formation process) Movement of soil organic matter (humus) existed on topsoil into deep soil layers by rain water

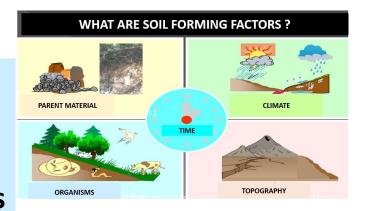

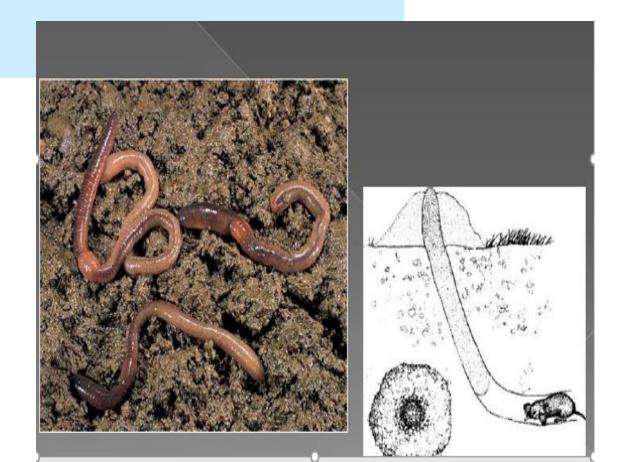
How does heat effect soil formation

Biosphere (plants and animals) as an active soil forming factor...

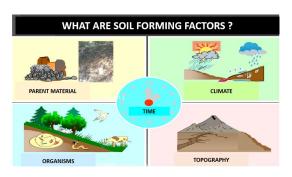
☐ Soil animals mix soil and stimulate soil physical conditions (porosity) for soil air and water cycles

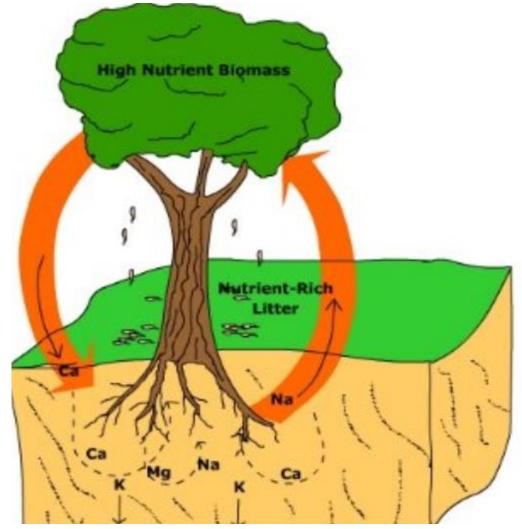

Biosphere (plants and animals) as an active soil forming factor...

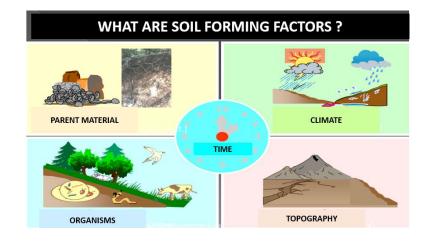
- ☐ Plants are the sources of soil organic matter in soil
- ☐ Plant roots facilitate water penetration into below soil layers
- ☐ Plants protect soil surface against to erosion (by cutting wind and surface runoff) and help to rapid soil formation
- ☐ Plant communities (forest) can change climate
- ☐ Soil animals mix soil and stimulate soil physical conditions (porosity) for soil air and water cycles

Soil parent material

- ☐ It is the material existed on the bedrock.
- □ Parent material can be hard (i.e. Granite, basalt) or soft (volcanic sand or sand)
- ☐ Effective in early stages of soil formation but always driven by climate
- ☐ Minerals released from parent material determine color, permeability and nutrition content of soil.
 - □ parent material of sedimentary rocks = light colored soil with neutral/alkaline pH and high carbonate content
 - □ parent material of sandstone = light soil with high sand content, high permeability and low organic matter

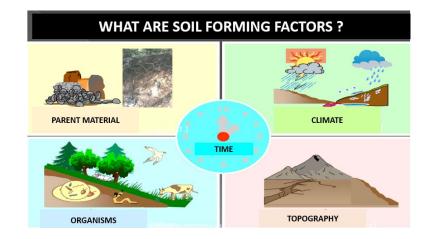

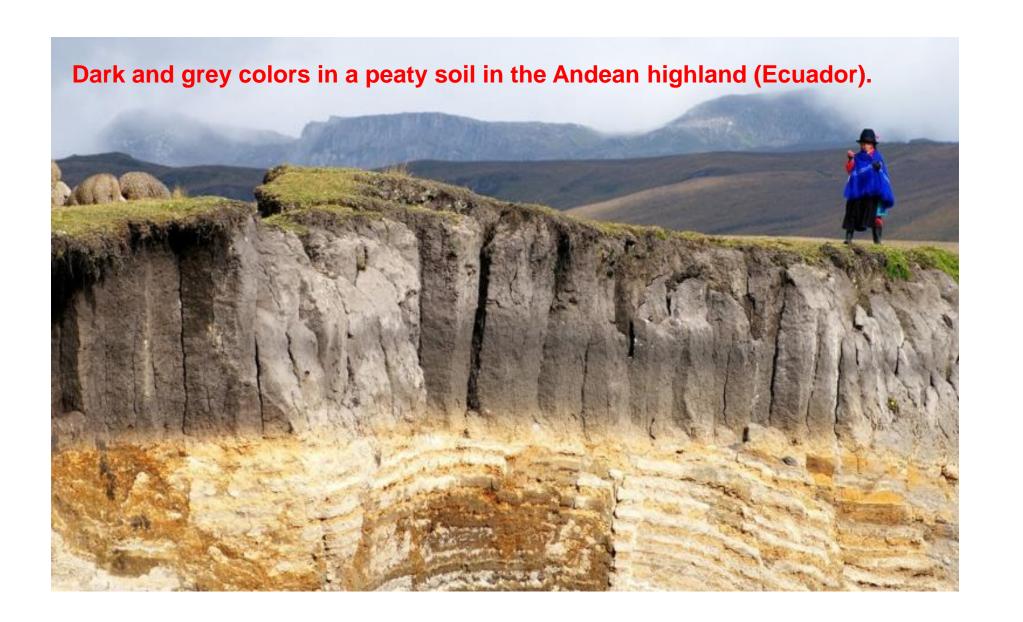

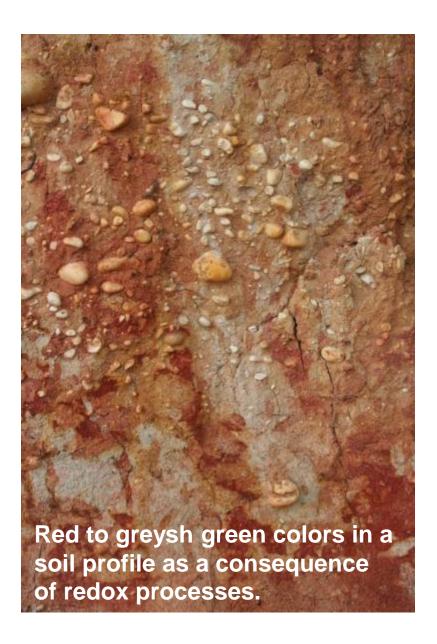

Soil parent material

Attention! Soils formed on the same parent material can be different and similar type of soils can be formed by different parent materials (especially in the regions where climate effect is dominant)

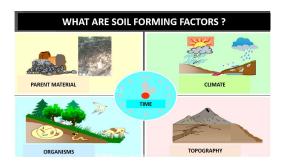

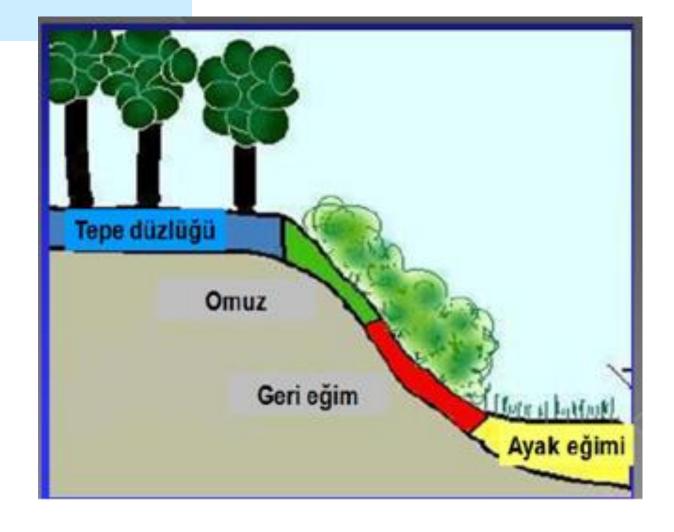

- Red colour (due to the massive release of dehydrated iron oxides, hematite),
- dark spots (manganese oxides)
- a yellowish colour surrounding cracks and macropores were water flows (hydration and reduction of iron minerals).

Topography (land shape and exposure)

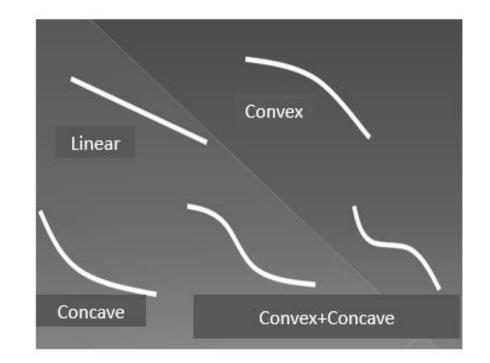
☐ Land forms accelerating or decelerating the impacts of water force on soil formation

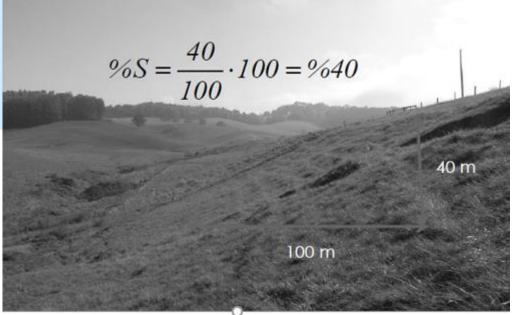

Topography (land shape and exposure)

- □ Slope gradient is the angle of inclination of the soil surface from the horizontal. It is expressed in percent, which is the number of feet rise or fall in 100 ft. of horizontal distance.
- □ Slope is important because it affects the rate at which runoff flows on the topsoil surface and erodes soil.
- ☐ Slope shapes (straight, concave or convex) and length are all important in terms of surface soil properties

Eğimli yüzeyin yüksekliğinin yüzeyin izdüşümünün uzunluğuna oranı (yatay ve eğimli yüzey arasındaki açının tanjantı)

Topografya ve Eğimin Yönü Bakı

 Eğimin yönü, eğim derecesi > % 10 olduğunda önemli olmaktadır

Güneye bakan eğim
Daha sıcak
ve daha kuru

Kuzeye bakan eğim
Daha soğuk
ve daha nemli

A

E

Bt

C

A

Bw

C

Exposure and soil erosion

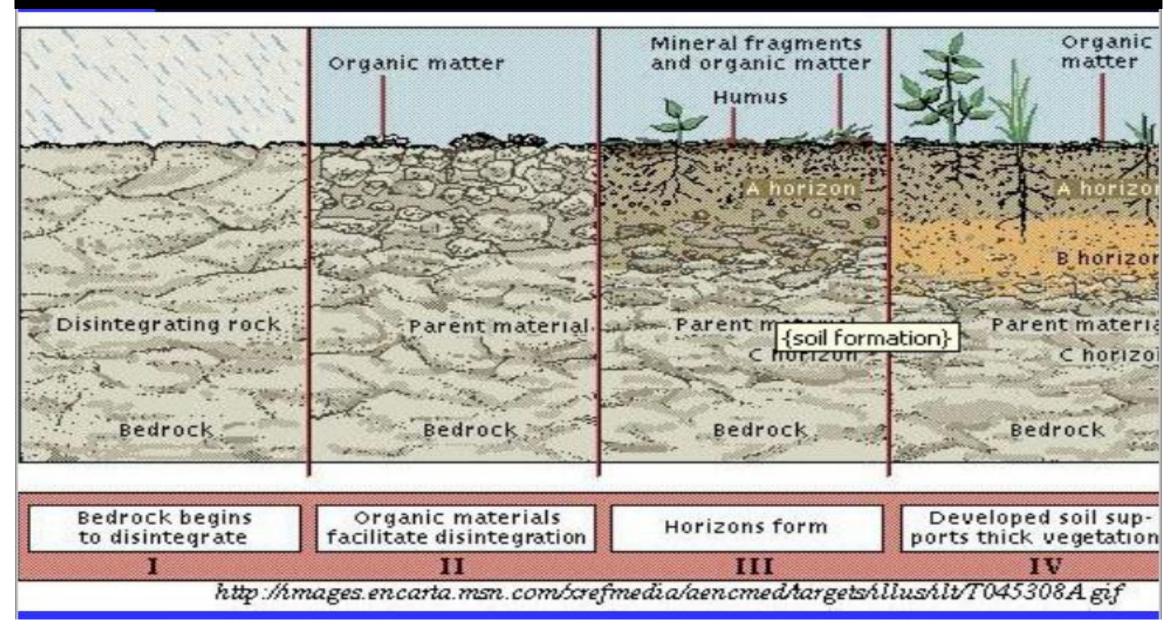
Northern side is well covered resulting a better soil formation

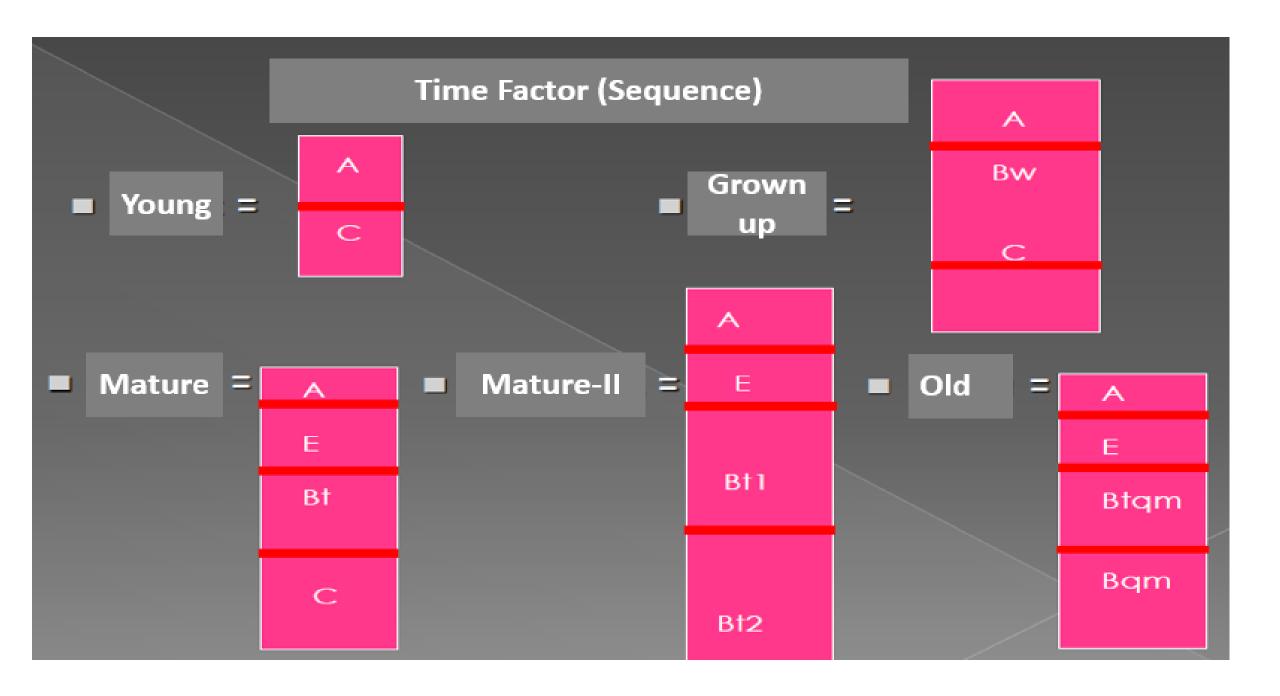
Southern side is naked giving a weaker soil formation

Time (as a passive factor) ☐ Young mature and old soils ☐ Affected by climate ☐ Temperate region soils are more mature than those of dry reigons

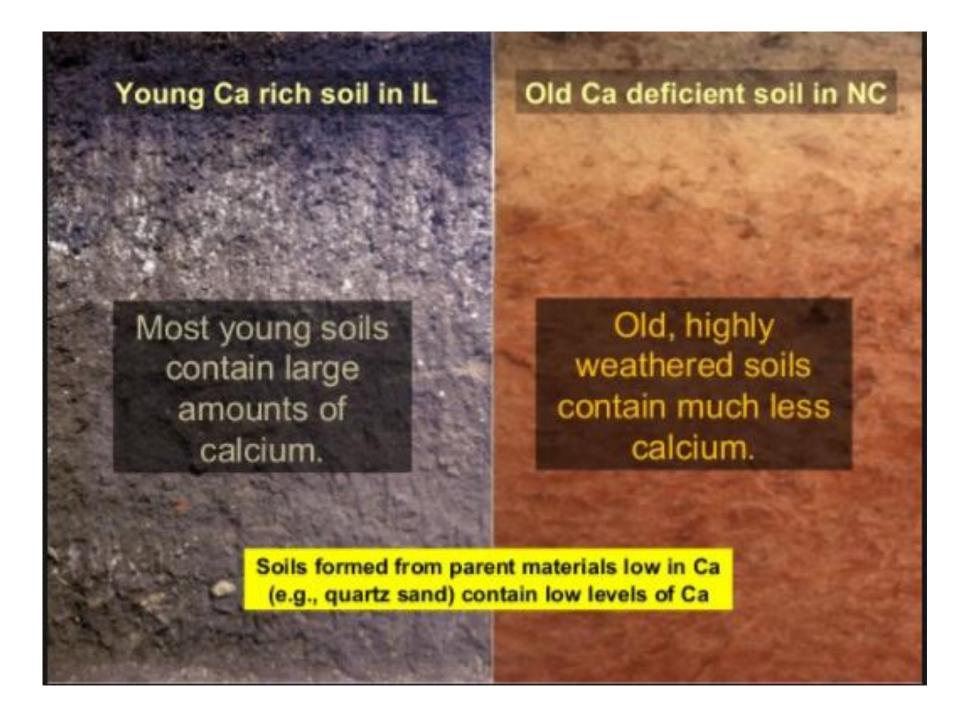

BASIC STEPS IN SOIL FORMATION

Physical chemical and biological facts in soil formation

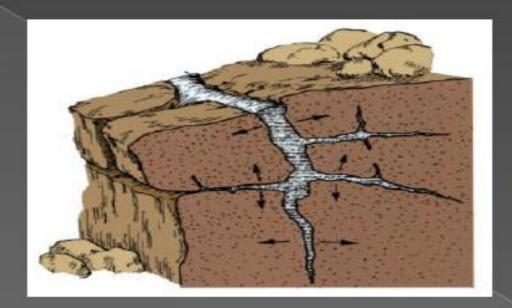
□ Erosion (aşınma)
□ Disintegration (ayrışma)
□ Aggregation (birleşme-kümelenme)

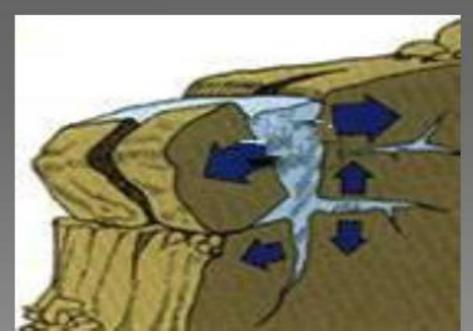
Physical chemical and biological facts in soil formation □ Erosion (aşınma) □ Disintegration (ayrışma) □ Aggregation (birleşme-kümelenme)

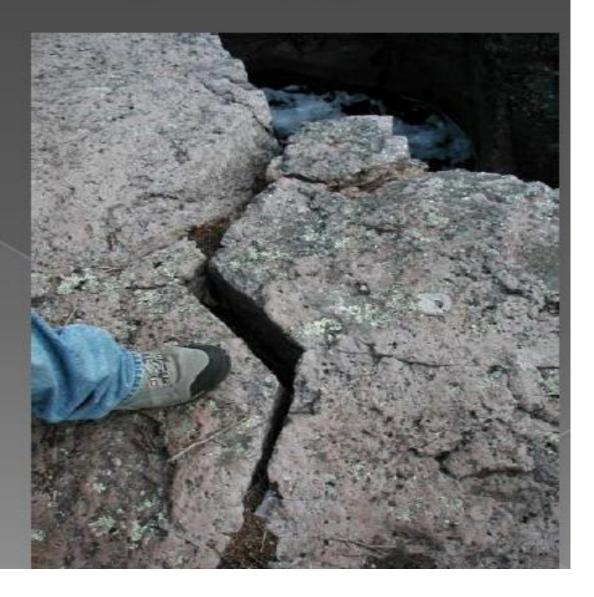
- Kayalar, yağış, sıcaklık, rüzgar gibi iklim koşullarının etkisiyle parçalanır.
- Parçalanan kayalardan taş ve çakıl meydana gelir. Bunlar ya oldukları yerde, yada taşınarak biriktikleri başka bir yerde parçalanmaya devam ederler.
- Kaya ve mineralin şekil ve büyüklüğünü değiştiren aşınma parçalanma
- Kimyasal ve minerolojik yapı değişmez

ve iki çatlak yaparak genişler of Dr. Aylen Kard

- 9% genişleme
 Kuvvet = 21 kg/m²

Mekanik ayrışma (aşınma)

Kaya ve minerallerin, kimyasal yapılarında herhangi bir değişim olmaksızın, daha küçük parçacıklara aşınması

Buz-kaynaklı ayrıklar Çatlaklarda suyun donması ve çözünmesi

Kristal Gelişimi

Buharlaşan tuzlu sulardan tuz kristallerinin oluşumu

Mekaniksel Kırılmalar

Kayaların genişleme ve büzülme sonucu kırılmaları

Kök Girişimleri

Kaya çatlaklarında kök gelişimi

Termal Genişleme ve Büzülme

Isınma ve soğuma sonucu mineral kristallerinin hacimsel büyümesi ve küçülmesi

Biyolojik aşınma

Yosun ve likenler toz tanelerini yakalar yüksek Org.maddeli ince bir film oluşur, buda kayanın dayanıklılığını azaltır

Sürtünme

Bir akışkan ile taşınan taneciklerin çarpışmaları

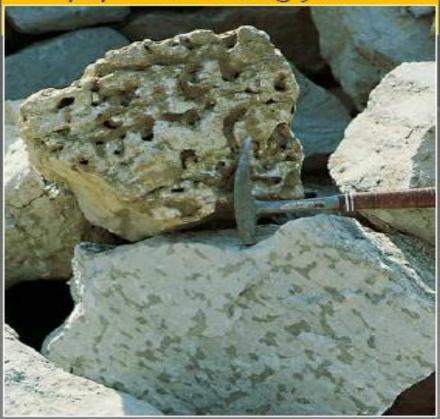
Toprak Oluşumunda Kimyasal Ayrıştırma Etmenleri

Ana kayanın kimyasal bileşimini değiştirmek suretiyle ana materyal ve toprağın oluşturulmasına hizmet eden etmenlere kimyasal ayrıştırma etmenleri adı verilmektedir.

- Belli mineraller kısmen veya tamamen değişerek, yeni mineraller oluşur,
- Fiziksel ayrışmalarla ufalanmış veya gözenekli hale gelmiş olan materyallere, kimyasal etmenlerin etkisi kolaylaşır,
- SU, hava ve sicaklik, kimyasal ayrışmalarda büyük rol oynar,
 - Kurak bölgeler → fiziksel aşınma
 - Yağışlı ve sıcak bölgeler → kimyasal ayrışma

Kimyasal ayrışma

Kaya ve minerallerin, kimyasal yapılarında değişimler

Yükseltgenme O₂ varlığı

Hidroliz H+ veya (OH₃)+

Hidrasyon H₂O

Karbonasyon CO₂ veya H₂CO₃

Solusyon Ca⁺², Mg⁺², K⁺, Na⁺

> İndirgenme O₂ yokluğu

Biyolojik Etmenler

Liken, mantar, bakteri, solucan

Likenler;
(mantar alg ortak yaşam)
mantarın ayrıştırıcı özelliğini kullanarak
kayanın üzerini
yavaş yavaş ayrıştırır ve
kayanın rüzgar ve yağmur ile parçalara
ayrılmasına neden olur.

Mantar algin fotosentez özelliği sayesinde besin elde ederken, Algler mantarın ayrıştırıcı özelliği sayesinde mineralleri elde ederler.

SOLUCANLAR

- açmış oldukları galeriler
- dışkılarının içermiş olduğu yüksek besin maddesi nedeniyle toprak verimliliği
- stabil agregatların oluşumu
- toprak strüktürünün iyileştirilmesi
- toprakların infiltrasyon ve su tutma kapasitelerinin artırılması gibi bir seri fiziksel özellik üzerine olumlu etkileri bulunmaktadır.

HAYVANLAR;

Toprakta dehlizler açar

OM'yi inorganik materyalle karıştırır

Solucanlar, toprağı vücutlarından geçirerek fiz. ve kim.

değişime yol açar.

YÜKSEK BİTKİLER Kökleri, Üst aksamları Erozyon önleyici özellikleri

Bitki ve hayvanlar; ana materyalin parçalanmasından daha çok toprağın olgunlaşmasında etkilidirler

